

Гнецько З.І.

магістр кафедри проектування інтер'єрів

Львівська національна академія мистецтв

ЕКО-ДИЗАЙН В ІНТЕР'ЄРАХ ДИТЯЧИХ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ДОСЛІДЖЕННЯ І ТВОРЧА ПРАКТИКА

***Анотація.** Розглядаються особливості створення інтер'єрів дитячих дошкільних закладів у стилі еко-дизайн. Аналізується передовий сучасний вітчизняний та зарубіжний досвід. Розкриваються естетичні, функціональні та психологічні засади екологічного проектування.*

***Ключові слова:** дитячі дошкільні заклади, еко-дизайн, психо-дизайн.*

***Аннотация.** Гнецько З.И. Эко-дизайн в интерьерах детских дошкольных учреждений. Современный опыт. Рассматриваются особенности создания интерьеров детских дошкольных учреждений в стиле эко-дизайн. Анализируется передовой современный отечественный и зарубежный опыт. Раскрываются эстетические, функциональные и психологические основы экологического проектирования.*

***Ключевые слова:** детские дошкольные учреждения, эко-дизайн, психо-дизайн.*

***Annotation.** Hnetsko Z.I. Eco-kindergartens design. Modern experience. Considered the features of creating kindergarten interiors in the eco-design style. Analyzed the foremost modern domestic and foreign experience. Uncovered the aesthetic, functional and psychological principles of ecological design.*

***Keywords:** kindergartens, eco-design, psycho-design.*

Постановка проблеми. Проблема екологічного проектування інтер'єрів ДДЗ займає одну з важливих позицій у сфері дизайну у всьому світі. Сьогодні на практиці екологічні підходи вимагають екологічних знань, які набувають статусу світоглядних і потребують постійного оновлення у всіх сферах життєдіяльності людини. Особливу увагу привертають принципи еко-дизайну у контексті проектування інтер'єрів дитячих дошкільних закладів (ДДЗ). Головним при цьому є завдання створення умов для ефективної початкової освіти, які сприяли б формуванню екологічного світогляду та гармонізації відносин з природою. Не варто доводити, що виховувати повагу до навколишнього середовища слід вже з ранніх років, досягти ж ефективності у вирішенні поставленої проблеми можливо в умовах екологічно комфортних інтер'єрів дитячих дошкільних закладів [6]. Тому зрозумілою є вимога пошуку дизайнерами нових функціонально-виправданих предметних форм, нових шляхів єднання інтер'єрів з живою природою. Актуальним для фахової свідомості дизайнера стає поняття «друга природа» - техносфера ДДЗ, а також ідея того, що «друга природа» має бути максимально узгоджена із первинною природою, тобто з тим середовищем, в яке вона вписана. У зв'язку з цим, набуває значення комплексний підхід до вирішення організації інтер'єрів дитячих дошкільних закладів, який передбачає врахування фактора живої природи.

Одночасно з творчим осмисленням процесу екологізації дизайну, зокрема у галузі ДДЗ, ця проблема активно досліджується науковцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні наукові напрацювання щодо екологічних питань у вирішенні інтер'єрів дитячих дошкільних закладів є відносно незначними. Серед вітчизняних дослідників цією темою займалися: А.О. Глазачева, В.Я. Даниленко, Д. Л. Звенігородський, О.О. Орлова, В.Ф. Прусак, В.В. Сьомкін, Т.В. Гардашук, О. Грошовенко та ін. Серед зарубіжних: Р. Арнхейм, Ф. Фребель, В. Штерн, Д. Гілфорд, М. Монтесоррі, С. Судзукі, М. Ібука, Е. Шмідт, У. Тішнер. У своїх дослідженнях автори звертають увагу на різноманітні особливості екологічних питань, їх виникнення та вирішення засобами сучасної проектно-культури еко-дизайн. Дослідники розглядають проблеми актуалізації екологічного дизайну як на пряму дизайн-діяльності, з'ясовують передумови його формування, характеризують екологічну культуру та взаємозв'язок техносфери і природи. Акценти в міркуваннях теоретиків ставляться на архітектурно-художні аспекти формування дитячих дошкільних закладів, виявлення засобів виразності та принципів формування архітектурно – художнього образу ДДЗ. Окремі автори звертають увагу на те, що формування дбайливого ставлення дитини до природи стає філософсько-культурною проблемою. Інтерес дослідників викликають питання поєднання естетичного та психологічного аспектів при формуванні дизайну інтер'єрів освітніх закладів з урахуванням вимог навчально-виховного процесу.

Проте, незважаючи на наявність певного наукового доробку з проблеми, можна сказати, що вона

Надійшла до редакції 17.09.2012

Рис. 1,2. Дизайн інтер'єрів закладу початкової освіти в Австралії, Вікторія.
Архітектор - компанія «Smith+Tracy»

Рис. 3,4. Дизайн інтер'єрів ДДЗ в Іспанії, Гранада. Архітектор – Алехандро Муньйоз Міранда

Рис. 5,6. Фрагмент фасаду та інтер'єру закладу початкової освіти «El Chararral» в Іспанії, Гранада.
Архітектор – Алехандро Муньйоз Міранда

Рис. 7,8. Фрагмент фасаду та інтер'єру ДДЗ «Dragen» в Данії, Оденсе. Архітектор – С.F.Moller Architects

Рис. 9,10,11,12. Проект інтер'єрів ДДЗ «Зелена країна». Зоряна Гнецько, магістр ЛНАМ

досліджується в окремих різногалузевих аспектах. Досі не було здійснено ґрунтовного узагальнюючого аналізу досвіду еко-дизайну в інтер'єрах дитячих дошкільних закладів та його впливу на психологію дитини. Тому водночас з актуалізацією проблеми екологічного дизайну виникає нагальна потреба створення системних наукових знань про проблему і у зв'язку з цим - виконання всебічного узагальнюючого дослідження, зокрема, стосовно поширення принципів еко-дизайну в практику проектування ДДЗ.

Мега роботи: дати розгорнуту і всебічну характеристику проблеми еко-дизайну в контексті формування інтер'єрів ДДЗ, розробити наукові рекомендації щодо реалізації принципів еко-дизайну в творчій практиці.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасного еко-дизайну в проектуванні інтер'єрів дитячих дошкільних закладів відбувається в умовах кардинального перегляду стратегій та зміни ціннісних орієнтирів і визначається факторами створення принципово ново-

го дизайнерського підходу. На зміну технократичному мисленню, що протиставляє людський світ природі, приходить екологічний світогляд [2].

Побудова концепцій еко-дизайну в проектуванні інтер'єрів ДДЗ має ґрунтуватися: по-перше, на ретельному аналізі широкого спектра теоретичних напрацювань, які формують його внутрішнє наповнення, по-друге, на широкому діалозі та дискусіях, взаємообміні творчих ідей і думок.

У багатьох зарубіжних країнах (Австрія, Іспанія, США, Німеччина, Англія, Франція) розроблено принципи еко-дизайну ДДЗ, що гарантують дотримання екологічних вимог від етапу розробки до безпосереднього виконання проекту. Цей досвід необхідно адаптувати до вітчизняної практики.

Відомо, що предметно-просторове середовище ДДЗ дитина сприймає як образ та сукупність символів. Колір, об'єм, площа, форма можуть бути відсторонені від конкретного змісту й звернені у своєрідні абстракції простору. [7]. Побудова композиції здійснюється на чітких геометричних лаконічних формах, в декоративних елементах присутні природні мотиви (рис. 1,2). В результаті екологічний інтер'єр ДДЗ поєднує естетичний, інформативний та психологічний принципи.

Візуальне середовище ДДЗ має високу ступінь важливості для дитини, оскільки 80% даних про навколишній світ вона сприймає за допомогою зору. Більше того, 60% усієї інформації дитина отримує у віці до 3 років, 80% - до 6 років, а наступні 20% опановує протягом всього дорослого життя. Зважаючи на це, ефективно використовуються можливості еко-стилю як потужного фактора емоційного впливу на дитину. Яскраві кольорові акценти, які проектуються на нейтральному тлі, стимулюють навчальний процес та посилюють якість інтер'єрів ДДЗ (рис.3,4).

Закономірно, що предметне середовище ДДЗ проектується в комплексному вирішенні та у синтезі із загальною архітектурою (рис.5,6). Таким чином, підтверджується найглибша суть мистецтва - єдність ідеї [3].

Концепція еко-дизайну в проектуванні інтер'єрів ДДЗ використовує природні якості дитини - цінувати і берегти природу [6]. Не випадково, комбінація естетичних і оздоровлюючих функцій є однією з основних особливостей еко-стилю, який відображає ідею максимального наближення інтер'єрів ДДЗ до природних умов. Саме тому, в предметному середовищі використовуються мотиви з навколишнього світу (рис.8).

Характерним для проектування екологічних інтер'єрів ДДЗ є присутність натуральних кольорів Землі, фактур, форм або явищ з навколишнього середовища (рис.9,10,11,12). **Основними матеріалами еко-дизайну** в проектуванні інтер'єрів ДДЗ є: дерево, камінь, глина, скло, пробкове дерево, бамбук, тканини з натуральних матеріалів (біобавовна, тканина з бамбука, льон, вовна). Основні кольори – білий (в контрасті з темним деревом), сірий, жовтий, оливковий, теракотовий, коричневий. Тобто відтінки трави, води, каміння, дерев, ґрунтів.

Використовуючи творчий досвід зарубіжних країн, розроблено проект ДДЗ «Зелена країна». Головна ідея - абстрактно стилізований декор, що символізує траву, екологічно чисті поля і луки. (рис. 9,10,11,12).

На основі проведеного аналізу творчих проектів потрібно визначити **основні вимоги еко-дизайну в проектуванні інтер'єрів ДДЗ:**

1. відкритий простір і великі вікна, які насичують предметне середовище світлом та сполучають з навколишнім середовищем. Динамічність та мобільність інтер'єрів.

2. геометризація і лаконічність форм, абстрактна стилізація та проектування декоративних елементів, які символізують природу (як частина гри для дітей);

3. використання природних матеріалів, застосування енергозберігаючих технологій, довговічного (позачасового) дизайну. Процес еко-дизайну передбачає проектування, виготовлення, користування, утилізацію та можливість повторного використання матеріалів;

4. домінування монохромного простору, який наповнюється кольоровими деталями - обладнанням та елементами графіки. Підкреслення природності фактур. Перевага теплої гамми кольорів: білий, сірий, жовтий, оливковий, теракотовий і коричневий (відтінки трави, листя, води, глини, піску, каменю, дерева, ґрунтів). Це кольори природи, що викликають у дітей позитивні емоції;

5. багатофункціональність елементів та варіативність предметно-просторового середовища. Модульні меблі виконуються у вигляді простих, «чистих» геометричних форм, що легко трансформуються та складаються у декілька комбінацій. Завдяки цьому процес відпочинку дітей перетворюється на гру, яка розвиває мислення та уяву.

У зв'язку з об'єктивною складністю і багатоаспектністю екологічної проблеми в проектуванні інтер'єрів ДДЗ, існуванням розмаїття творчих підходів, а також широким спектром аналітичних шляхів її осмислення, виникає потреба вироблення загальної довготривалої стратегії до подолання еко-кризової ситуації та визначення **принципів екологічного дизайну в проектуванні інтер'єрів ДДЗ.** Відзначимо головні з них.

1) екологічний –використання природних матеріалів та енергозберігаючих технологій;

2) психологічний –застосування принципів психо-дизайну;

3) естетичний –проектування інтер'єрів ДДЗ за допомогою природних елементів, форм, кольорів та фактур, які сприятимуть формуванню в дітей художнього смаку та естетичних почуттів;

4) ергономічний – необхідна масштабність і пропорційність в елементах обладнання, врахування вікових та психологічних особливостей дітей;

5) динамічний – модифікація інтер'єрів залежно від ситуацій, особливостей вікової групи, пори року, тем, які вивчаються;

6) функціональний – створення комфортного, багатофункціонального гнучкого предметного середовища, застосування методів мікро- та макрозонування;

7) культурологічний – формування дбайливого ставлення до природи та створення екологічного світогляду у дітей;

8) структурний – характер і ступінь співвідповідності, елементів предметно – просторового середовища для комфортного візуального сприйняття дітей;

9) енергетичний – забезпечує ефективний розподіл дня та впливає на емоційний стан дітей;

10) інформативний – наявність необхідної екологічної інформації, зрозумілість та новизна предметного середовища;

11) художній – розглядається через призму сприйняття дітьми кольору, форми та геометричних елементів;

12) локальний – раціональне використання енергоресурсів, безпечна утилізація, можливість повторного використання матеріалів і продуктів вторинної переробки.

Принципи еко-дизайну повинні простежуватися на всіх рівнях: від проектування архітектури та інтер'єрів до використання екологічних і енергозберігаючих технологій. Екологічна система життєзабезпечення передбачає економне використання енергетично вигідних та екологічно чистих опалювальних і вентиляційних систем, а саме: опалювальні системи на основі енергоносіїв, що мають здатність до відновлення (сонячні батареї та колектори, теплові насоси) із невисокою температурою енергоносія та «випромінюючими» тепло-поверхнями; спеціальні вентиляційні системи (які забезпечують контрольованість провітрювання та дозволяють «повертати» назад тепло використаного повітря).

Висновки. Аналіз наукової літератури, прикладів дизайнерської практики і концепцій виявив, що у розвитку проектної культури еко-дизайн набуває все більшого значення і стає ключовим фактором гармонійного проектування інтер'єрів ДДЗ. Формування нового типу ставлення дитини до навколишнього середовища, розуміння неповторності природи і прагнення до єднання з нею – основне завдання сучасної системи екологічного дизайну дитячих закладів [6]. Рисами еко-стилю ДДЗ є: функціональність, мінімалізм і комфорт. Екологічно чисті інтер'єри та обладнання, яке підлягає утилізації – передумова до комфортного і здорового життя.

Подальші дослідження передбачають більш суттєве і поглиблене вивчення та аналіз еко-дизайну в системі дитячих дошкільних закладів, а також розробку принципів, які дозволять створити якісно новий екологічний тип інтер'єрів дитячих установ.

Література:

1. Звенігородський Д.Л. Еко-дизайн та його коефіцієнт корисної дії // Вісник ХДАДМ. – 2009. – № 6. – С. 47–51.
2. Орлова О.О. Екологічний фактор формоутворення в дизайні, автореферат, 2003.
3. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. 1954.
4. Кадуріна А.О. Архітектурно-художні аспекти формування дитячих дошкільних закладів, автореферат, 2005.
5. Прусак В.Ф. Особливості екологічного світогляду майбутнього дизайнера в системі неперервної освіти // Професійна освіта/ Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2011. – № 2. – С. 86–90.
6. Грошовенко О. Формування дбайливого ставлення дитини до природи як філософсько-культурна проблема // Вісник ІРД. – Випуск 1. – Київ, 2009. – 178с.
7. Обуховська Е. В. Поєднання естетичного та психологічного аспектів при формуванні дизайну інтер'єрів освітніх закладів з урахуванням вимог навчально-виховного процесу // Вісник ХДАДМ. – 2009. – № 5. – С. 150–155.